

Чувствам България като втора родина

НА 8 АПРИЛ, ЧЕШКОТО ИЗДАТЕЛСТВО „ДИБУК“ ПУСНА НА ПАЗАРА БЕСТСЕЛЪРА НА ИЗВЕСТНИЯ БЪЛГАРСКИ АВТОР АЛЕК ПОПОВ „МИСИЯ ЛОНДОН“. ПО ЩАСТЛИВО СЪВПАДЕНИЕ, НА 16 АПРИЛ, В КИНОСАЛОНИТЕ НА БЪЛГАРИЯ, СЕ СЪСТОЯ ПРЕМИЕРАТА НА ЕДНОИМЕННИЯ ИГРАЛЕН ФИЛМ, ЗАСНЕТ НА БАЗАТА НА РОМАНА И ПО СЦЕНАРИЙ НА АВТОРА.

АВТОР НА ЧЕШКИЯ ПРЕВОД Е МЛАДИЯТ ЧЕШКИ ПРЕВОДАЧ **ДАВИД БЕРНЦАЙН**, КОЙТО ОТ ОКТОМВРИ 2008 Е ЛЕКТОР ПО ЧЕШКИ ЕЗИК В СУ „КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ В СОФИЯ. ПО ВСИЧКО ЛИЧИ, ЧЕ Е ОТ ОНЕЗИ ЧЕХИ, КОИТО СЕ ВЛЮБВАТ В БЪЛГАРИЯ И ЧУВСТВОТО ИМ ОСТАВА ЗА ЦЯЛ ЖИВОТ. МИСЛЯ, ЧЕ СЛЕД ВСИЧКО, КОЕТО Й ДАВАТ, ЛЮБИМАТА НИ РОДИНА ИМ ОТВРЪЩА С ВЗАИМНОСТ И ГИ ПРАВИ ЩАСТЛИВИ. ПОВЕЧЕ ИЛИ ПО-МАЛКО.

Давиде, как стигна до българския език и България? По погрешка ли?

Тъй като дядо ми е българин, през 2003 година реших да дойда в България да търся землянката, където той е бил партизанин през Втората световна война. По това време не знаех нищо за България, да не говорим за българския език. Не можах да открия землянката, но открих нещо друго: добри хора, прекрасна природа, необичайна и много вкусна храна, и тази ваша балканска атмосфера, в която се влюбих. Много пъти, вечер, в някое българско село ми се случваше някой

непознат човек да ме заговори и въпреки езиковата бариера да ми предложи да пренощувам у тях. Всички те правеха прекрасна вечеря, а сутрин – обилна закуска. Естествено, не приемаха никакви пари. Струва ми се, че в Чехия това гостоприемство вече е изчезнало.

Започнах често да се връщам в България. През 2006 година дойдох да уча в Софийски университет по студентската програма „Еразъм“, а когато се върнах у дома, в Прага, през цялото време усещах, че нещо ме тегли обратно към България. Ето

заради това се върнах в София като лектор в Университета и започнах да уча български. Научих го доста бързо, може би заради помощта на българските ми приятели, може би заради любовта ми към този език, може би заради българските ми корени. Най-вероятно заради трите неща, взети заедно.

Романът „Мисия Лондон“?

Когато усетих, че вече се оправям добре с българския, реших да се пробвам с литературен превод. Преведох романа „Адриана“ на Теодора Димова (дъщерята на Димитър Димов). Така и не успях да намеря издател, но благодарение на работата ми по него ме намериха от издателството „Дибук“ с предложението да превода романа „Мисия Лондон“ на Алек Попов. Много се зарадвах, понеже това е една от любимите ми български книги. Беше голямо предизвикателство за мен, защото българската душевност е описана с много тънко чувство за хумор. Освен това Алек Попов използва лексиката на много различни стилове – от североизточните диалекти, през софийския жаргон, до официалния език на дипломатите. И всичко това на високо интелектуално ниво. Трагичността и тъжната гротескност на хората от бившия социалистически блок, попаднали в Западна Европа, са описани толкова живо, че не само българите, а и чехите се смеят през сълзи, когато четат романа.

Какво е България за теб?

Чувствам България като втора родина. Природата е невероятно краси-

ва, имам много прекрасни спомени от Рила, Пирин, Родопите, Искърското дефиле, Стара Планина, където съм бил много пъти и винаги ще се връщам. Места като Седемте Рилски езера, Карандила над Сливен, малките затънтени родопски селца, Гложенският манастир винаги ме карат да се радвам, че живея в България. Освен това, много ми допада българската кухня. Обожавам мусака, печени чушки, кюфтета по цариградски, домашна лютеница, и разбира се, гроздова ракийка.

Една от причините, поради които толкова ми харесва в България, са самите българи – отворени и гостоприемни хора, с които лесно можеш да станеш приятел. А станеш ли – готови са на всичко за теб.

България е и мястото, където срещнах своята приятелка.

Твоята работа в Университета

Вече втора година преподавам чешки език в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Опитвам се да науча студентите-бохемисти не само на езика, а да им предам, колкото се може повече от чешката култура. Понякога изоставяме граматиката и падежите и си говорим за чешката музика, театър, градове, замъци, история, легенди и разбира се, за това, което ги интересува най-много – малките стари чешки кръчми. Организирахме филмов клуб, където си пускаме чешки филми, към които студентите подготвят презентации. Освен това, издаваме списанието „Чехопис“, в което публикуваме статии, написани от студенти, включително и първокурсници, които още се борят с трудната чешка граматика.

Като цяло, работата ми в университета ми доставя голямо удоволствие, понеже студентите са много ученолюбиви и креативни. Понякога в есетата, които им давам да пишат, срещам много интересни и необичайни мисли, така че не само те се учат от мен, а и аз от тях. Незабравими са часовете, в които четем и превеждаме чешка поезия – през прозореца в зимната снежна вечер блести „Александър Невски“, в университета всичко е притихнало, и красотата на стиховете ни кара да забравим за останалия свят. Такива моменти ми доказват, че е имало смисъл да дойда в България. ■

Ukázka z románu „Mise Londýn“, nakladatelství Dybbuk

Kostá Polívka seděl na vnitřním dvoře vily v Hyde Park Gate a počítal letadla přelétávající nad South Kensingtonem. Bylo jarní ráno, počasí bylo hřejivé, s nízkou oblačností. Forzýtie v rohu dvora zářivě kvetla. Kostá Polívka seděl na schodech, bosky, v džínách a tílku. U nohou se mu válela poloprázdná plechovka od piva Becks, mezi prsty mu dohořívala zapomenutá cigareta. Letadla přelétávala přibližně každé dvě minuty. Rachot jejich motorů se za nimi nesl dlouho poté, co už dávno zmizela z dohledu, až se nepozorovaně slil s hlukem nově přilétávajícího stroje. Už jich napočítal více než dvacet. Jejich hukot připomínal šumění mořského příboje. Okna domu zela prázdnotou. Lehký vánek přinášel vůni vajglů. Tenké záclony vlály ve větru jako závoj opilé herečky. V jídelně v přízemí bylo vidět stopy nočního flámování. Táhlo na jedenáctou, ale Kostá s úklidem nespěchal. Měl na to celé odpoledne.

Mezitím proletěly další tři aeroplány.

Dotěrné zvonění ho vyrušilo z blaženého rozjímání. Kostá se zařekl, že nic na světě ho nedonutí, aby vstal a šel otevřít. Pak ale vyměkl a pomyslel si, že taková předsevzetí jsou nesprávná a škodí jeho profesnímu životopisu. Zamáčkl vajgl do mezery mezi dlaždičkami a neochotně se zvedl. Bosýma nohama se přešouřal přes foyer. Velikánské křišťálové zrcadlo nevrle vyobrazilo jeho vychrtlou figuru a rychle ji vystrnadilo mimo svůj pozlacený rám. Následovalo další, krátké a ostré zvonění.

„Už du,“ zabručel Kostá a automaticky dodal: „Aby ses neposral!“

Na prahu trčel vysoký zamračený pán v zeleném plášti, s kufrem v ruce. Za ním černé londýnské taxi provádělo složité manévry, jak se pokoušelo vymanit z těsné uličky. Několik sekund se oba vzájemně podezírale prohlíželi.

„Koho hledáte?“ zeptal se Polívka bulharsky.

Povadlý obličej neznámého pána ozdobil kyselý úsměv.

„Já jsem nový velvyslanec,“ pravil a zadíval se na Kostovy bosé nohy. „A vy jste kdo?“

„No, já . . . hm . . . to,“ zakoktal Kostá, „já sem kuchař.“

„Bývalý kuchař,“ ozvalo se v něm bolestné tušení.

„Aha,“ odvětil velvyslanec. „Mohu projít?“

Kostá mechanicky uhnul. Projel jím nevysvětlitelný chlad, když kolem něj ten nový velvyslanec prošel. Chabá útěcha, že je to jen nějaký kanadský žertík, který si na něj vymysleli bulharští imigranti, s nimiž se v poslední době skamarádil, se pomalu rozplývala. Muž položil kufr na podlahu, rozhlédl se a štítivě zdvihl obočí. Kuchař pochopil, že by měl něco říct dřív, než to udělá ten druhý.

„Čekali jsme vás až za dva dny,“ řekl s lehkou výtka v hlase.

„To je vidět,“ jízlivě poznamenal velvyslanec, když nakouknul do jídelny.

„Kdybychom věděli, že přijedete dnes . . .“ začal kuchař.

„Změnil jsem plány,“ přerušil ho host.

„Tak se teď netvař jak sůva s nudlí. Můžeš si za to sám, debile!“ pomyslel si Kostá Polívka.

Během všech těch let strávených v těsné blízkosti hostin vysoce postavených si kuchař osvoжил mimořádný psychologický postřeh. Hned proto vycítil, že jeho nový šéf patří k oné rozsáhlé a široce rozvětvené rodině administrativních kretenů. Ale bylo tu i něco jiného. Něco se skrývalo za jeho skleněným blbečkovským pohledem. Kostá najednou pochopil, že tenhle typ se rozhodl tady usadit. Ba co víc, od teď to vlastně bylo jeho obydlí, a on, Polívka, mu bude muset sloužit. To mu připadalo nekonečně nespravedlivé.

Polívkův malý syn se plazil nahoru po schodech ze suterénu, kde bydlela kuchařovic rodina. Klučina využil matčiny nepozornosti a měl z toho ohromnou radost. Zamumlal si něco pro sebe, pak se postavil na všechny čtyři a vesele odhopkal ke stolečku pod zrcadlem. Na něm ležela jedna křehká věc, která už dlouho provokovala jeho primitivní pudy. Kostá v mládí hodně sportoval, ale s přibývajícím věkem ztratil svou bývalou hbitost. Prcek se křečovitě zavěsil za hranu stolu a naklonil ho k sobě. Porcelánový košíček, zapsaný pod inventárním číslem 73, se s apokalyptickým třeskem roztříštil o podlahu.

„Buch, buch, buch,“ vesele zabreptal hošík.

„Já ti dám buch, buch!“ zavrčel Kostá Polívka a v poslední chvíli potlačil instinktivní chuť vrazit mu jednu po makovici.

Velvyslanec ho pozoroval s výrazem nekonečného opovržení.

„Děti bláznivý,“ poznamenal kuchař nepřesvědčivě. Popadl dítě v podpaží a naklonil se přes zábradlí.

„Norko!“ zakřičel.

Žádná odpověď.

„Nooorko!“ zopakoval. „Hned sem pod!“

„Vyliž mi prdel,“ ozval se chraptivý hlas.